

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՊԱՏԻԱԻՈՐՆԵՐԻՑ ՄԵԿԸ

Կօմէդիայ մի արարածով Բրակկոյի

Արատաւած «Տարագ» շաբաթաթերթից

Փոխադրութիւն
Կ. ԶԱԼԱԼԵԱՆԻ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Զ

Типография Т-ва «Воренчевъ и
Каменмахеръ» * Տպարան ընկ. «Վերելիչն և
Կամենմախեր»
Михайловск. пр., № 81. Телѳ. № 852.

Հանրաժողովի «Եղբայրացի» Մանկավարժական Սեկցիայի

№ 62. Աղբյուր - Տարազի երասարակուրսի № 62.

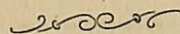
85
Բ-99
Դ. ՊԱՏԻԱԻՈՐՆԵՐԻՑ ՄԵԿԸ

Կօմեդիայ մի արարածով Բրակկոյի

Արտատպւած «Տարազ» շաբաթաթերթից

Փոխադրութիւն
Կ. ՋԱԼԱԼԵԱՆԻ

Թ Ի Փ Լ Ի Ջ
Типография Т-ва «Веремчесь и * Տպարան ընկ. «Վերեչէ և
Каменмахерь» Կամենախեր»
Михайловск. пр., № 18. Тел. № 852.

6 MAR 2013

31 MAY 2006

19 NOV 2010

ՊԱՏԻԱԻՈՐՆԵՐԻՑ ՄԷԿԸ

Կօմեդիա մի արարածով, Բրակկոյի:

(Փոխադրութիւն)

ԴՈՐԾՈՂ ԱՆՉԻՆՔ

Վարդան:

Աճնա, նրա կինը:

Վասակ:

Վարդանոյ, Վասակի կինը:

Մանան, աղախին:

Дозв. ценз. Тифлисъ. 11-го июля 1902 г.

Աճնա չափազանց գեղեցկադէմ, ջղային, կայտառ, ըայց, յաճախ իր մէջ կենտրոնացող, 28 տարեկան: Վարդանոյ, սիրունատես, վայելու շարժումներից զուրկ, ուսմական ձեւերով, գաւառականի տիպար, 25 տարեկան:

Զրեղ կահաւորած ընդունարան: Դուռը ուղղակի հանդիսականների դէմը, բեմի խորքում: Միւս դուռը աջ, իսկ երրորդը ձախ կողմում: Մի պատի վրայ հեռախօսի գործիք:

ԵՐԵՒԱՆԻ I.

Աճնա եւ Վարդան

Աճնան նստած է, ձեռքերով երեսը ծածկած, նրա աչքերը կարմրած են արտասուքներից, մազերը փոքր ինչ գզգզած են: Վարդանը արագ արագ քայլում է բեմի վրայ:

Վարդան: (վեր է առնում արթուներից մէկը եւ շարժում յասակի վրայ: Շարունակում է ֆայլել): Այդպէս ուրեմն մենք բաժանում ենք:

Աննա: Ոչ աւելի և ոչ պակաս: Քեզ մտում է միայն, եթէ այդ հարկաւոր ես համարում, դիմել փաստաբանի, թէ նօտարի, իսկոյն և եթ մեր գործերը կարգի բերելու: Թէպէտ դա ինձ համար նշանաւոր բան չէ:

Վարդան: Ինձ համար նոյնպէս:

Աննա: Աւելի լաւ: Բաժանումն մեր բոլոր բարիքների:

Վարդան: Եւ չարիքների: (Շարունակում է փայլել, նա վեր է առնում մի աթոռ էլ եւ խփում յասակին):

Աննա: Կարիք չըկայ աթոռները ջարդելու:

Վարդան: Չասես, այս քո տունն է: Այս քո կահ կարասիներն են: Այս քո աթոռներն են:

Աննա: Յոյսով եմ, զբանով դու չես ուզում ասել, որ ես այստեղ բնակում եմ՝ որպէս մի հիւրանոցում:

Վարդան: Ոչ, ես այդ չեմ ասի, իմ կնոջ համար ես հիւրանոցատէր չեմ, բայց այստեղ ամեն ինչ, մինչև մի չնչին բանը— իմ սեպհակա-նութիւնս է:

Աննա: Խնդրեմ չըմոռանաս, որ ես հետս բաժինք եմ բերել:

Վարդան: Խնդրում եմ քեզ, չըմոռանաս, որ այդ բաժինքը հազիւ է բաւում քո հագուստին և քաղցրեղէններին:

Աննա: Քո խօսքով՝ ես պէտք է վճարեմ և քո դերձակին, այնպէս չէ:

Վարդան: Դու լաւ գիտես, որ ես այն մարդ-կանցից չեմ, որոնք թոյլ են տալիս կանանց ամուսինների համար հագուստեղէն առնել:

Աննա: Իսկ ես այն կանանցից չեմ... որոնք թալանում են իրանց ամուսիններին:

Վարդան (նստելով): Այդպէս ուրեմն, մենք բաժանում ենք:

Աննա: Այդ արդէն վճուած է:

Վարդան (մի փոքր լուսփիւնից յետոյ): Ի՞նչ պէտք է ասենք ժողովրդին:

Աննա: Մեզանից իւրաքանչիւրը կասէ, ինչ որ ինքը կամենայ:

Վարդան: Է՛, ոչ: Մենք պէտք է համաձայ-նութիւն կայացնենք:

Աննա: Ճշմարտութիւնն ասենք:

Վարդան: Ես պատրաստ եմ իմ աչքերիս մէկը զոհել, միայն կարողանամ իմանալ, թէ ո՞րն է այդ ճշմարտութիւնը:

Աննա: Ճշմարտութիւնն այն է, որ մեր բնաւորութիւնները չըյարմարեցին իրար:

Վարդան: Ոչ, այդ բոլորովին ճիշտ չէ:

Աննա: Ես կարծում էի միշտ, որ իմ ու քո մէջ ոչ մի ընդհանուր կապ չըկայ:

Վարդան: Բայց դրանով դու փաստերն ես հերքում:

Աննա: Իսկ այդ փաստերը՝ ինչ են ապացուցանում:

Վարդան: Ապացուցանում են, որ մենք սիրում էինք իրար:

Աննա: Ե՞րբ:

Վարդան: Մի՛թէ մենք չէինք սիրում իրար՝ մեր ամուսնութեան երեք տարւան ընթացքում:

Աննա: Երբէք:

Վարդան: Մինչև անգամ մեր հարսանիքի առաջին ամիսը:

Աննա: Հարսանիքի առաջին ամիսը հաշիւ չէ:

Վարդան: Ի՞նչպէս թէ հաշիւ չէ:

Աննա: Այո, այո: Հարսանիքի առաջին ամիսը— լոկ ձևականութիւն է:

Վարդան: Բայց այդ ձևականութիւնը միքանի թեթև փոփոխութիւններով շարունակուում էր մինչև երեկեան օրը:

Աննա: Մինչև երեկեան օրը շարունակուում էր պարտաճանաչութիւնը:

Վարդան: Եւ քո այդ պարտաճանաչութիւնը, ինչպէս երևում է, վերջացում:

Աննա: Իհարկէ: Ամեն պարտաճանաչութիւն իր սահմանն ունի: Մէկը զինուոր է գրւում,

միւսը պաշտօնեայ է դառնում և նրա պարտականութիւնն այն է, որ նա իր պաշտօնը լաւ կատարէ: Աղջիկը ամուսին է դառնում— այստեղ միևնոյնն է կատարում: Ես ամուսնու պաշտօնը լաւ էի կատարում: Բայց իմ ամբողջ կեանքս այդ անել՝ ոչ: Զինուոր, պաշտօնեայ, ամուսին յայտնի ժամանակամիջոցից յետոյ իրաւունք ունեն ծառայութիւնից դուրս գալ: Եւ անա ես էլ ծառայութիւնից դուրս եմ գալիս:

Վարդան: Այլապէս ասած, եթէ ես այսօր պահանջէի քեզանից այն՝ ինչ ամեն մի ամուսին կարող է պահանջել իր կնոջից... դու ինչ կասէիր՝ «ո՛չ»:

Աննա: Իհարկէ:

Վարդան: Բայց ես կարող էի հարկադրել քեզ:

Աննա: Հարկադրել:

Վարդան: Օրէնքների ժողովածուն ձեռքիս է, եթէ կամենաս:

Աննա: Բա՛ն ես ասում: Բարեբախտաբար օրէնքները չեն պարապում այդ գործերով:

Վարդան: Դու այդպէս ես կարծում: Բայց պէտք է օրէնքների իմաստը հասկանալ, իմ սիրելիս: Կայ յօդած, որն ասում է «կինը պէ՛տք է հետեւի իր ամուսնուն»:

Աննա: Ո՛ւր հետեւի:

Վարդան: Ուր և լինի:

Աննա: Չըկայ ոչ մի դրութիւն, երբ կինը չըկարողանայ ասել՝ «ոչ»:

Վարդան: Ա՛, չըկայ ոչ մի դրութիւն, ոչ մի դրութիւն: (լռութիւն: Վեր է կենում տեղից: Քայլում է սենեակում: Կանգնում է եւ նստում է կնոջից հեռու: Յետոյ հրաւայական ձեռով): Աննա, եկ այտեղ, համբուրէ ինձ:

Աննա: (իր տեղը նսած նայում է առասաղիւն):

Վարդան: (երկար լռութիւնից յետոյ): Աննա, եկ այտեղ, համբուրէ ինձ:

Աննա: Բեր քո օրինագիրքը:

Վարդան: Չգոյշ կաց, դա կարող է շատ վատ վերջանալ:

Աննա: Միայն թէ վերջանայ և ես գոհ կըլինեմ:

Վարդան: Ուրեմն դու ատում ես ինձ:

Աննա: Ես ազատութիւն եմ ուզում:

Վարդան: Ինչո՞ւ համար:

Աննա: Կրտսենես:

Վարդան: Որ իմ դէմ խարդախութիւն գործես:

Աննա: Ի՛նչ դատարկ բան: Միթէ հարկաւոր է ամուսնուց բաժանել նրան խարդախելու

համար: Ընդհակառակը. ուր բաժանել կայ, այնտեղ խարդախութիւն չըկայ:

Վարդան: Դու խօսում ես անառակացած կնոջ նման:

Աննա: Իսկ դու միամիտ մարդու նման:

Վարդան: Ինչո՞ւ չես ասում, յիմարի նման:

Աննա: Յօժարութիւնով կասեմ:

Վարդան: Ուրեմն դու ինձ յիմար անունն էլ ես տալիս:

Աննա: Տալիս եմ քո կամքով:

Վարդան: Ո՛հ, այդ արդէն չափից դուրս է: (վեր է թռչում տեղից):

Աննա: Ինչո՞ւ ինձ չես թակում:

Վարդան: Ես զգում եմ, որ արիւնը գլուխս է խփում: Ես չեմ կարող ինձ զսպել, դառնում եմ անիրաւ... անպիտան (կասաղած ապսակում է ինքն իրան): Դէ, հիմա ես հանդատացայ:

Աննա: Ես էլ:

Վարդան: Բայց այս անգամ՝ վերջ:

Աննա: Փառք Աստուծոյ:

Վարդան: (վեր է առնում գրակը եւ յանկարծ մօտկանում է կնոջը): Չես ուզում ինձանից ներողութիւն խնդրել:

Աննա: Ոչ:

Վարդան: Ուզում ես, որ ես ներողութիւն խնդրեմ քեզանից:

Աննա: Ոչ:

Վարդան: Չես ուզում ինձ համբուրել:

Աննա: Ոչ:

Վարդան: Չես ուզում ինձանից համբոյր ստանալ:

Աննա: Ոչ:

Վարդան: Ուզում ես հաշտել:

Աննա: Ոչ:

Վարդան: Դու ուզում ես, որ ես զճըս գնամ:

Աննա: Այո:

Վարդան: Մնաս բարեալ: (դուրս է փախչում):

Աննա: Վերջապէս:

Ե Ր Ե Դ Ո Յ Թ Ի Ի

Աճճա եւ Վասակ:

Աննա: (միայնակ: Գնում է հեռախօսի մօտ: Դարձնում է զանգակի կոթը: Նրան պատասխանում են): Միացրէք 623 համարի հետ: (Լռութիւն. 623 համարը պատասխանում է: Աննան հեռախօսի փողը դնում է ականջին): Ո՞վ է հեռագրախօսի մօտ: (Լռութիւն): Ա, այդ զճը ես Վարդանոյշ: (Լռութիւն): Քո ամուսինը տանը չէ: (Լռութիւն): Չնորհակալ եմ, ես ուզում էի միայն մի նորութիւն յայտնել նրան:

(Լռութիւն): Օ՛, իհարկէ, ես քեզ էլ էի ուզում յայտնել և բոլոր իմ բարեկամներին: (Լռութիւն): Կարճ խօսքով, ահա բանը—մենք ամուսնուս հետ կուեցինք և բաժանուում ենք: (Լռութիւն): Ոչ, դա անօգուտ է, քեզ ոչ ինչ չի յաջողի: Բայց թէ, եկ, եթէ կամենում ես, միևնոյն է մենք չենք հաշտել, դու միայն կըկորցնես ժամանակդ և խօսքերդ: (Լռութիւն): Ինձ չես հաւատում: (Լռութիւն):

Ներս է մտնում Վասակը քեմի խորքում գտնած դռնից. Աճճան նրան չէ տեսնում:

Աննա: (դէռ եւս հեռախօսի մօտ): Հաւատացնում եմ քեզ, հրդուում եմ քեզ:

Վասակը (մօտկանում է նրան ֆամակից եւ նրա վիզը համբուրում):

Աննա (շուտ գալով): Ա, այդ զճը ես:

Վասակ: Այդ ինչի՞ ես դու երդուում:

Աննա: Կամաց, ես քո կնոջ հետ եմ խօսում:

Վասակ: Ա՛խ, գրողը ձեզ տանի (զգուշութիւնով հեռանում է, կարծես կիներ կարող է իրան տեսնել հեռախօսի միջով):

Աննա: (հեռախօսի փողը ականջին): Այո, դրա մասին ասա քո ամուսնուն: Դու նրան ինձանից առաջ կըտեսնես:

Վասակ. (համարեա ինքն իրան): Իսկ ես այստեղ եմ:

Աննա (վերջացնելով հեռախօսելը): Նա

այնքան սրտակից բարեկամ է Վարդանին, որ այդ լուրը նրան շատ հետաքրքիր կըլինի. Յտեսութիւն: (դարձնում է զանգակի կոթը, խօսակցութիւնը ընդհատելու համար):

Վասակ: Ի՞նչ է ստելու ինձ: Ի՞նչ է պատահել:

Աննա: Դու լսեցիր:

Վասակ: Ոչ:

Աննա: Եւ չէս հասկանում:

Վասակ: Նոյնպէս ոչ:

Աննա: Ես բախտաւոր եմ:

Վասակ: Գեղեցիկ բան:

Աննա: Ես ամուսնուս հետ մեծ կռիւ ունեցայ:

Վասակ: Եւ քո կարծիքով դա բախտաւորութիւն է:

Աննա: Ինձ համար միւսնոյն է: Ես վերջացրի նրա հետ ամեն ինչ:

Վասակ: Ներքը ինձ, ես դեռ չեմ հասկանում:

Աննա: Մի խօսքով, ամբողջապէս ինչպէս ինձ տեսնում ես, ես ազատ եմ օդի նման:

Վասակ: Ես գիտեմ որ նա տանը չէ: Այդ ինձ աղախինը ասաց:

Աննա: Նա կըվերադառնայ միայն վերջնակա՛նապէս պայմանաւորելու ապահարզանի համար:

Վասակ: (գարմացած վեր թռչելով): Ապահարզանի:

Աննա: Դու ուրախ չես:

Վասակ: Լա՛ւ, բայց դա կատակերգութիւն է:

Աննա: Ոչ, ոչ, դու կարող ես ուրախանալ: Ես ամբողջապէս քոնը կըլինեմ, հասկանում ես: Ես կըտամ քեզ իմ ամբողջ սէրս, իմ ամբողջ ժամանակս, իմ ամբողջ կեանքս: Ո՛հ, ի՞նչ անդորրութիւն: Ես ինձ ոչ միայն բախտաւոր, այլ և արդարացած եմ համարում, ըստօրում ինչ որ ես անում էի մինչև երեկեան օրը, զգուշի բան էր: Մինչև երեկեան օրը ես իբրև կին երկու կիսամասն էի կազմում, իսկ հիմա ես դառնում եմ կրկին մի ամբողջ կին: Ինձ զգուցրել է ամէն օր բաժանել՝ ժամերս, իմ փայփայանքներս, իմ ամբողջ էութիւնս երկու բաժնի քո և նրա մէջ: Ես քո դէմ խարդախութիւն էի անում: Այո, իսկապէս դու էիր խաբւածը: Ես խարդախում էի քո դէմ ամուսնուս հետ, բայց դա խարդախութիւն էր, ինչպէս ամեն կերպ խարդախութիւն: Դու տանում էիր այդ, խղճուկս, քո բերեստութեան շնորհիւ, քո ինքնագոհութեան շնորհիւ: Բայց այժմս: Ո՛հ, այժմս, դու կարող ես ինձ վստահաբար սիրել, առանց տանջելու, առանց զոհաբերութեան: Վաղափեսելով նրան):

Գու գո՞ն ես: Դէ, խօսիր, դու շնտ գո՞ն ես:

Վասակ: (ուրաւ): Դիտես... այդ քայլը այնքան վճռական քայլ է, որ... չըզիտեմ, բայց:

Աննա: Եւ միթէ դու ինձ շնորհակալութիւն չես յատնի և իսկոյն:

Վասակ: Ախ, Տէր իմ Աստուած, ես գնահատում եմ քեզ դեկավարող ամենագնիւ զգացմունքները, .. բայց եթէ դու այդ քայլը անելուց առաջ ինձ հարցնէիր...

Աննա: (աչքերը լայն բաց արած:) Չարունակէ:

Վասակ: (ուժը հաւաքելով): Դէ, լաւ: Եթէ դու իմ կարծիքս հարցնէիր, ես քեզ յատկապէս կրիսնդրէի չըբաժանելի քո ամուսնուց:

Աննա: Դո՞ւ

Վասակ: Ես, ես, ես:

Աննա: Վասակ: Դու մտածում ես, թէ ինչ ես խօսում:

Վասակ: Ես չեմ հրաժարում իմ խօսքերից:

Քո ամուսինը արժան չէ, որ նրա հետ վատ վարեն: Նա ամենապատուական մարդ է: Նա օրինակելի ամուսին է: Ես յաճախ ափսոսում էի, որ դու նրան այդքան քիչ ես յարգում:

Աննա: Իսկ դու յարգում էիր նրան:

Վասակ: Առաջինը ես նրա կինը չէի: Յետոյ տածում եմ դէպի նրան անկեղծ բարեկա-

մութիւն, ամենախորն յարգանք: Դու ինքդ ասո՞ւ, ես երբ և իցէ անուշադիր եղել եմ դէպի Վարդանը: Ես երբ և իցէ նրա սիրտը կոտրել եմ: Ես նրան պատրաստել եմ որև իցէ անբաւականութիւն: Երբ և իցէ ես հակառակել եմ նրա արդարացի պահանջներին: Երբէք: Ընդհակառակը, դու շարունակ զրգուում էիր նրա ցանկութիւնների դէմ և ինձ էր վիճակում զսպել քո յանդգնութիւնը: Դու երբէք հոգս չէիր կրում քեզ իր անունը տւող մարդու պատիւը պահպանել, թէպէտ հարկաւոր էր յիշել և այն, որ եթէ դու նրա կինը չըլինէիր, հաւանական է, որ ես քեզ չէի սիրի: Եւ կարծես թէ այս բոլորը բաւական չէր, դու այնքան խստասիրտ էիր, որ վերաբերում էիր դէպի նրան անսահման արհամարանքով, դու նրա հետ վարում էիր կոպտաբար, անհաշտ, յանդուգն, անզուսպ...

Աննա: (տարտախած): Ո՞հ, դու ապերախտ:

Վասակ: Դէպի ո՞ւմ:

Աննա: Դէպի ինձ:

Վասակ: Բայց ոչ դէպի նրան: Մենք երկուսս էլ պարտական ենք նրան ամեն ինչով և շնորհապարտութիւնը՝ այդ մեր պարտքն է:

Աննա: Ի՞նչպէս, դու ամեն ինչով նրան ես պարտ: Իսկ ինձ ոչինչով:

Վասակ: Դա սրա հետ կապ չունի: Դու ինձ համար բարեբախտութիւն ես, իսկ նա բարեբար է:

Աննա: (Կիսաբարկացոս, կիսափնուռ ձայնով, համարեա լալագիւն): Եթէ դու ինձ սիրէիր այնպէս, ինչպէս ես եմ քեզ սիրում, այնժամանակ չէիր թոյլ տալ այդ բարակ զանազանութիւնները և ինձ չէիր համոզի լաւ ամուսին լինել:

Վասակ: Բայց և այնպէս ես քեզ սիրեցի այն պատճառով, որ դու ինձ բարի ամուսին էիր թւում: Է՛հ, աւելորդ է գրա մասին խօսել: Ես այդպէս եմ կարծում: Ես ազնիւ մարդ եմ: Ես սիրում եմ ազնիւ շրջանի մէջ ապրել: Եւ առաջին բանը, որը ես պահանջում եմ կիւն մարդուց, այդ-ազնուութիւնն է:

Աննա: Իսկ քեզ համար քիչ բան է, որ ես ամենաազնիւ սիրունիներից մէկն եմ:

Վասակ: Ամուսին ունեցող սիրունին, միակն է, որի հաւատարմութեանը կարելի է հաւատ ընծայել: Դա գլխաւոր պատճառներից մէկն է, որ ես չեմ կարող ձեռ բաժանելու ինչ համաձայնութիւն տալ: Ես անկեղծ եմ խօսում: Առանձին ապրող կիւնը շատ գայթակղութիւնների է հանդիպում: Ինձ համար քո ամուսինը քո պահապանն է: Երբ նա կայ, ես հանդիստ եմ:

1001
1934

Աննա: (Գրգուռում է եւ աշխատում նրա խօսքերի միտքը ըմբռնել): Ուրեմն դու կը նախանձէիր իմ մերձաւորութեանս ուրիշի հետ, իսկ նրա հետ ոչ:

Վասակ: Ի հարկէ: Միթէ մարդ կարող է ամուսնուն նախանձել: Ընդհակառակը նա անփոխարինելի պահապան է:

Աննա: Բայց, թոյլ տալով մինչև անգամ այդպիսի յիմար և վիրաւորական անվստահութիւնը, ո՞վ է քեզ արգելում հսկել ինձ վրայ, պահապան լինել:

Վասակ: Ո՞վ: Իմ կիսս: Դու մոռանում ես, որ ես կիւն ունեմ և ես երբէք չեմ ցանկացել նրան արտաքսելու:

Աննա: (Տախաւարով): Ա՛, այդ ուրեմն նըրա՞ համար է: Նըս համար:

Վասակ: Միթէ երբ և իցէ ես ինձ ձեացրել եմ ամուրի: Կամ թէ ես քեզ առիթ տւել եմ կարծել, թէ ես տաղտկացել եմ ամուսին լինելուց:

Աննա: Ես երբեք չեմ խօսել քեզ հետ քո ամուսնու մասին, փափկասիրութեան զգացմունքից...

Վասակ: Եւ շատ լաւ ես արել: Նրա մասին խօսելը կարելի է գայրացնէր քեզ նրա դէմ և զարթեցնէր իմ մէջ խղճի տանջանք: Բարոյական

զգացմունքի տէր մարդը չըպէտքէ անհաշտ յաբարբերութիւն թոյլ տայ իր կնոջ և սիրուհու մէջ: Ես քեզ սիրել եմ և սիրում եմ, բայց ես ուզում եմ նոյնպէս օրինակելի ամուսին լինել, ինչպէս քո ամուսինն է: Ահա և մի այլ պատճառ, թէ ինչու ես ձեր ապահարզանին ընդդէմ եմ: Օրինակելի ամուսին լինելու համար, ես չեմ կարող քո վերաբերմամբ վեր առնել ինձ վրայ պարտականութիւններ... առանց բացառութիւնների: Հասկացիր, ես քսան տարեկան չեմ: Այժմս, երբ այդ պարտականութիւնները բաժանւած են իմ և Վարդանի մէջ, ամեն ինչ լաւ է գնում: Բայց եթէ ես մենակ մնայի, բարդ բան կըզուրս գար: Ինչպէս տեսնում ես, քեզ հարկաւոր է, այսպէս, թէ այնպէս, ամուսնուղ հետ հաշտուել: Որքան ժամանակ մենք քեզ հետ այդպէս էինք ապրում և հիմա ամէն ինչ պէտք է քայքայւի: Մի կողմը դիր ցանցառութիւնները և թողնենք ամեն ինչ, ինչպէս կար:

Աննա: (Կատաղած): Է՛, ոչ: Իմ վճիռս կայացած է անդառնալի: Ես կարող եմ մի կերպ տանել քո կնոջ գոյութիւնը, բայց իմ ամուսնու-ոչ: Ես կարող եմ հաշտուել, որ քեզ ամբողջովին չեմ տիրում, բայց ոչ այն մտքի հետ, որ քեզ պատկանեմ միայն կիսով չափ: Ես կարող եմ մինչև անգամ, եթէ այդ անհրաժեշտ է, քո

կնոջ հետ բարեկամ մնալ, բայց բարեկամութիւնը քո և իմ ամուսնու մէջ ինձ յուսահատեցնում է, ինձ անտանելի է: Ես ապահարզան եմ ուզում և կըստանամ: Այնքան անկեղծ եղիր, որ ինձ ասես մի անգամ ընդմիջտ, ո՞վ է քեզ աւելի թանգ՝ ես, թէ ամուսինս: Ո՛հ, նա էլ՝ չէ կարող առանց քեզ ապրել: Դրանից աւելի անտեղի և գարշելի բան չըկայ: Մեր ժամանակ խեղճ կինը իրաւունք չունի մի մարդու սիրել: Նա իր կամքին հակառակ պէտք է տանի և նըրա բարեկամին: Եթէ նա ուզում է բարեկամ ունենալ, պէտք է և սիրահար ունենայ: Եթէ նա ուզում է սիրահար ունենալ, պէտք է և ամուսին ունենայ: Հրաշալի բան: Բայց ես կըբաժանւեմ իմ ամուսնուցս, անպատճառ կըբաժանւեմ և կամայ ակամայ՝ սքանչացած, թէ զայրացած, շնորհակալութիւնով, դու պարտաւորւած կըլինես հըրժարել նրա բարեկամութիւնից: Թոյլ տուր ինձ գործել: Դու այդ ինքզ չես անի:

Ե Ր Ե Ի Ո Յ Թ III

Աճճա, Վասակ, Մանան, Վարդանոյ

Մանան: (Ետայ ներս է մտնում դիմացի դռնից, արագ եւ նշանաւոր ձայնով): Տիկին Վարդանոյը:

Վասակ: Այստեղ միայն կինս էր պահաս:

Վարդանոյշ: (նետ մտնելով նոյն դռնից): Կարիք չըկայ իմ մասին իմաց տալ: Այ նորութիւն (վագում է Աննայի մօտ, ջեւմ կերպով գրկախառնում է նրան: Աննան քոյլ է սալիս իրան գրկելու, բայց գունաքաւիւում է): Աս՛ա ինձ, աս՛ա, կարճո՞ղ եմ ես որ և իցէ կերպիւ օգտակար լինեմ:

Վասակ: Վերին աստիճանի օգտակար... Նա սպասում էր քեզ:

Վարդանոյշ: Ուզո՞ւմ ես, որ ես քո ամուսնու հետ խօսեմ:

Աննա: Ոչ, ոչ...

Վարդանոյշ: Չես ուզում ինձ յայտնել քո վշտերը: Ահա, ես այստեղ եմ, քո կարգադրութեան հանազանդ: Մեր երկուսի մէջ գաղտնիք չըկայ: Ես և դու մի անձնաւորութիւն ենք: Բայց ինձ սիրտդ, Աննա, խոստովանիր:

Աննա: Ոչ, Վարդանոյշ, այդ էլ աւելորդ է: Ներիր ինձ, ես խօսելու չեմ տրամադրւած: Ես ուզում էի միայն... խնդրել քեզ, որ արգելես քո ամուսնուն խառնել այս գործի մէջ և Վարդանի կողմից փաստաբանի դեր խաղալ:

Վարդանոյշ: Ուղիղն ասած, ես նրա համար եկայ, որ այստեղ բարի միջնորդութիւն անեմ,

բայց եթէ բաւականին յարգելի պատճառներ կան, այդ այլ գործ է: Քո ամուսնու արտաքինին նայելով, նա պատւական մարդ է թւում: Բայց ո՞վ գիտէ: Մարդու և կնոջ մէջ այնքան բաներ կան... Նայիր մեր երկուսի վրայ: Այստեղ բորբոկին հակառակ զէպք է: Ահա նա, այն հրէշը (ցոյց է սալիս Վասակին եւ կոսրասող ֆեֆուրիւնով), առաջին հայեացքից կարծես մեծ գին չունի: Ըստ երևոյթին, դա անտարբեր, միջակ արժանիքի տէր է, մի խօսքով, պակասութիւններով լիքը: Բայց իսկապէս—այդպէս չէ: Ոչ, ես տանը նրա վրայ գանգատել չեմ կարող:

Վասակ: (կարծես քեժ կրակի վրայ է նրսած): Բաւական է, Վարդանոյշ: Միթէ ժամանակն է հիմա իմ անձի գովաբանութիւններով հիւրասիրել:

Վարդանոյշ: Թո՞ղ Աննան համեմատէ քեզ Վարդանի հետ, այդ լաւ կըլինի: Դու ոչինչ չես հասկանում (տարունակելով, Աննային): Տանը դա սիրուն տիկնիկ է—հրեշտակ է, իսկական կատարելագործւած ամուսին, հաւատացնում եմ քեզ: Մի և նոյն ժամանակ, այդ շարունակ: Նա չէ թոյլ տալիս, որ ես որ և իցէ բանի կարօտութիւն ունենամ: Չըգիտեմ՝ դա ինչպէս է նա անում—բայց նա ինձ երբէք չէ ասում «ոչ»:

Վասակ: Վարդանոյշ:

Վարդանոյշ: Ի՞նչ: Դու ամաչում ես, որ քնքուշ ես ինձ հետ:

Վասակ: Ոչ, ես չեմ ամաչում, ես հպարտանում եմ դրանով, բայց դու հարկադրում ես նրան, ո՞վ գիտէ ինչ կարծել, և յետոյ՝ դա տիկին Աննայի ինչ գործն է իմանալ:

Աննա: Ընդհակառակը, դա ինձ վերին աստիճանի հետաքրքրում է:

Վասակ: Բայց հաւատացնում եմ ձեզ, որ իմ կինս ամեն ինչի վրայ նայում է խոշորացոյցով... բայց նա այնքան սակաւապահանջ է...

Վարդանոյշ: Դա սուտ է:

Աննա: Ի՞նչ էք դուք ցնորւած՝ ձեր արժանիքները նւաստացնելու վրայ:

Վարդանոյշ (Վասակին): Մի և նոյն ժամանակ դու չես կարող ինքդ քո դատաւորը լինել: Մենք երկուսս պէտք է քեզ դատենք: Դու ինձ բախտաւորացնում ես և ես ուզում եմ այդ նըրան ասել: Որովհետեւ նա ինձանից աւելի գեղեցիկ է, խելօք է, չքնաղ է, ուստի նա ինձանից աւելի բախտաւոր պէտք է լինի: Իսկ եթէ դրա փոխարէն այնքան անբախտ է, ո՞վ է ուրեմն մեղաւոր այդ բանի մէջ: Ասա՛ ինձ, ո՞վ է մեղաւոր:

Աննա: Խնդրում եմ քեզ, խնդրում եմ քեզ,

Վարդանոյշ, այդքան ներողամիտ մի լինիր դէպի ինձ, դա ինձ ցաւ է պատճառում: Դու չըգիտես, չես կարող գիտնալ... Այստեղ ես եմ մեղաւոր, հաւատա՛, ես եմ մեղաւոր:

Վարդանոյշ: Դա անհնարին բան է:

Վասակ: Օ՛ֆ:

Աննա: Իմ ամուսինս ոչ մի մեղք չէ գործել իմ դէմ, բայց ես այն կանանցից եմ, որոնք իրանց չափազանց դժբախտութիւնից սիրում են իրանց ճանապարհի վրայ կանգնած ամենաստոր տղամարդկանց:

Վասակ: (Ինքն իրան): Զափազանց քաղաքավարի է խօսում:

Աննա: Իսկապէս այդ անպիտանութիւնը, որ նրանց զգալի չէ, զարմանալի կերպով քաշում է մեզ դէպի նրանց և սիրւեցնում: Դու ասուածացնում ես պատւական մարդու, իսկ ես ասուածացնում եմ... գարշելի մարդու:

Վասակ. (Ինքն իրան): Վերին աստիճանի հրապուրելի է:

Վարդանոյշ: (Շւարած Աննային): Դու, հրէշային բաներ ես ասում:

Աննա: (Գրգուելով): Այո, հրէշային... դու եկել ես ինձ օգնելու, առանց իմանալու ինչ կայ մէջ տեղը: Ես բաժանում եմ իմ ամուսնուց, ես ուրիշին եմ սիրում: Ահա քեզ բոլոր

ճշմարտութիւնը: Իսկ հիմա, երբ դու զիտես այդ, դու պատուաւոր կին ես, դու իրաւունք ունիս ինձ իմ գլխին թողնել: Իսկ դուք, պարոն Վասակ, դուք իբրև ամենաազնիւ մարդ՝ իրաւունք ունիք արգելել ձեր կնոջը ինձպէսի հետ բարեկամութիւն անել: Յտեսութիւն, Վարդանոյշ, կամ թէ մնաս բարեաւ յաւիտեան: Հնազանդիր քո ամուսնու կամքին, թող նա զեկավարէ քեզ: Օգտւիր նրա պատէշներով, դու ընդունակ ես այդ անելու:

(Գուրու է գնում աջակողմեան դռնից):

Ե Ր Ե Ի Ո Յ Թ IV.

Վարդանոյշ եւ Վասակ

Վարդանոյշ: (Շւարած): Ի՞նչ կ'ասես սրա մասին, ան:

Վասակ: Այո՛:

Վարդանոյշ: Ուրիշին սիրել:

Վասակ: (Լուրջ կերպով շարժում է գլուխը):

Վարդանոյշ: Գարշելի մարդո՞ւ սիրել:

Վասակ: Է՛հ, ոչ:

Վարդանոյշ: Իսկ դու ճանաչո՞ւմ ես նրան:

Վասակ: Ե՛ս: Եթէ նրան ճանաչէի, ես իսկոյն կրգնայի նրա երեսին թքելու: Ես ուզում եմ միայն ասել, թէ նա չի կարող գարշելի լինել, եթէ նրան այդքան սիրում է նա: Տիկին Աննան միշտ ճաշակով կին է եղել:

Վարդանոյշ: Ո՞րպիսի բարոյական պղտորութիւն:

Վասակ: Այստեղ ուրիշ բան կայ: Եթէ Աննան սիրել է նրան, նա պէտք է վերին աստիճանի զեղեցկատես լինի... Մարճ կրգամ, որ նա աննման է:

Վարդանոյշ: Այնուամենայնիւ ես այդ բանին չեմ հաւատում:

Վասակ: Ի՞նչ բանի:

Վարդանոյշ: Ես չեմ հաւատում, որ Աննան ընդունակ լինի իր ամուսնուն խարդախել: Ես չէի հաւատալ, եթէ մինչև անգամ ես այդ աշքովս տեսնէի:

Վասակ: Այնուամենայնիւ դա ծիծաղելի է:

Վարդանոյշ: Ես կարծում եմ, որ նա հնարել է այդ բանը, նա ուզում է իր ամուսնուն պատժել՝ որ և իցէ յանցանքի համար:

Վասակ: Հիանալի է: Դու փայլուն միտք յղացար: Պարոն Դիւմայի Փրանսելիօնը: Բայց մինչև որ այդ զեռ կարծիքի տակ է, լաւ է քեզ հեռանալ: Ես կըմնամ այստեղ: Ես կըմնամ որ իմանամ ինչը ինչոց է: Եւ... հասկանում ես... եթէ նա իրաւի որ մեղաւոր է և ամուսնուց բաժանւի, այն ժամանակ ոչ ինձ և ոչ քեզ պատիւ չի բերի նրանց տունը գնալ-գալ:

Վարդանոյշ: Ես այդ հասկանում եմ. բայց

խեղճ կրն... Ինձ անքան ցաւալի կըլինէր...

Վասակ: (Նրա խօսքը կտրելով, հանդիսաւոր ձեւով): Ա՛, կիսկատար բաներ: Երբէք: Ես այդպէս եմ ստեղծւած: (Համբուրելով նրան): Գնա՛, գնա՛...

Վարդանոյշ (անբաւական ուզում է գնալ, բայց յետոյ վերադառնում է): Բայց ես խընդրում եմ քեզ, յամենայն դէպս խստասիրտ մի կրնիր դէպի նա:

Վասակ: Հա՛ն ես անում, կըցանկայի... Բայց մի վախիր: Ես գիտեմ, որ դու նրան սիրում ես և ես այդ ի նկատի կունենամ:

Վարդանոյշ: Ի՛մ սիրելիս: (դուրս է գնում):

Ե Ր Ե Ի Ո Յ Թ Վ

Վասակ եւ Վարդան:

Վասակ: (նայելով դէպի Աննայի սենեակը) Դու կամակոր ես: Բայց տեսնե՛նք:

Վարդան: (Ներս է մտնում մտաւանջւած եւ Վասակին տեսնելով, վագում է նրա մօտ): Վերջապէս: Ես քեզ եմ որոնում: Քեզ յայտնի է:

Վասակ: Յայտնի է: Դա շատ լուրջ բան է:

Վարդան: Խելագարութիւն է:

Վասակ: Պէտք է այդ շարիքից խոյս տալ:

Վարդան: Խոյս տալ: Ես հրաւիրեցի ար-

դէն մեր փաստաբանին: Մի ժամ յետոյ նա այստեղ կը լինի:

Վասակ: Դու շատ ես շտապում:

Վարդան: Այդ նա պահանջեց: Դու խօսել էս նրա հետ:

Վասակ: Խօսել եմ:

Վարդան: Յետոյ:

Վասակ: Անօգուտ է խօսելը:

Վարդան: Ուրեմն... եթէ դու էլ չըկարողացար նրան համոզել:

Վասակ: Բայց, սիրելիս, ես ինչպէս կարող էի նրան համոզել: Այդ դու պէտք է հաստատամիտ լինիս, այդ դու պէտք է եռանդով հակառակես: Այստեղ քո անձնդ է մէջտեղ դրւում:

Վարդան: Գիտեմ:

Վասակ: Քո պատիւը:

Վարդան: Ներիւր ինձ, ինչո՞ւ իմ պատիւը:

Վասակ: Ինչո՞ւ... ինչո՞ւ: Ի՞նչ հարցեր ես տալիս: Սա պատւի գործ է, դու այդ թո՛ղլ ես տալիս: Եթէ թոյլ ես տալիս, դա այնպէս պայման է, ինչպէս ամեն մի պայման, որի մէջ պարտաւորութիւնները բոլորի համար համահաւասար չեն: Օրինակ, Մանէլը կարող է ազնիւ մարդ կոչւել միայն այն ժամանակ, երբ նա հեռանայ կնոջից, իսկ Մովսէսը միայն այն ժամանակ, երբ չըհեռանայ կնոջից:

Վարդան: Եւ քո կարծիքով, իմ գործս այդ երկրորդ կարգիցն է:

Վասակ: Ի հարկէ:

Վարդան: Ի՞նչ է քեզ անհանգիստ անում: Երբ խիղճս արդար է...

Վասակ: (Կեսամբերով եւ գրգուռելով): Պատւի հարցի մէջ խիղճը գործ չունի: Ես եկել եմ այստեղ, որ քեզ փրկեմ և երբէք չեմ համաձայնի, երբէք չեմ թոյլ տալ, որ քեզ հարկադրեն ապահարգան կատարել:

Վարդան: Կը թոյլ տաս, թէ չես թոյլ տալ — դա նշանակութիւն չունի: Այդ կինը հարկադրեց ինձ համաձայնել: Եթէ ես չըհեռանամ, նա կըհեռանայ: Կարո՞ղ եմ ես նրան բռնի կաշել: Ինձ համար ապահարգանք մեծ ցաւ է, խոստովանում եմ, բայց այստեղ ոչինչ չի օգնի: Վերջապէս իմ ինքնասիրութիւնը արգելում է ինձ այլ ևս նրան աղաչել: Դա ինձ համար չափազանց ստորութիւն կըլինէր: Չեմ կարող, հաւատա՞ ինձ, չեմ կարող:

Վասակ: Վարդան, այդ դատարկ տեղը ծովուն է: Հասկացիր որ քո խօսքերը զգւելի են:

Վարդան: Իմ խօսքերս զգւելի են:

Վասակ: Հասկացիր, որ այդ ձևով խօսելով, դու ինձ հարկադրում ես սարսափից գողալ:

Վարդան: Ինչից սարսափել:

Վասակ: Հասկացիր, որ եթէ հնար չըգտնես հաշուել քո կնոջ հետ սերտ կերպով, ես առաջինը կ'ատեմ քեզ:

Վարդան: Բայց դու չափազանցում ես, սիրելի՛ Վասակ: Քո պուրիտանիզմը աւելաբանութիւն է: Դա իսկական խելացնորութիւն է:

Վասակ: Այ՛ն, հասկանում եմ. խելացնորութիւն է, ըստ որում դու արդէն հաշուել ես ազատութիւն ստանալու մտքի հետ: (Աւելի եւ աւելի սախանալով): Խելացնորդութիւն է, ըստ որում դու ինքնապաշտ ես, և այդ ինքնապաշտութեան շնորհիւ քեզ թուում է, թէ դու արդէն շատ ջանք ես գործ զրել, որ կնոջդ մօտդ պահես: Ասա՛ ինձ, խնդրեմ, դու ի՞նչ ես արել զրա համար: Ասա՛, մեկնի՛ր ինձ. ի՞նչ հնարքներ ես դու գործ զրել: Ի՞նչ համոզանքներ ես հնարել, ի՞նչ աշխատութիւն մէջ բերել: (Մտքում է երեսի frsինք):

Վարդան: Ի՞նչ աշխատութիւն պէտք է գործ զնէի:

Վասակ: Ամաչի՛ր (վերին աստիճան չարացած): Դու հասել ես վերին աստիճան գաղբելի անամօթութեան: Ես քեզ չեմ ճանաչում... Որքան գեղեցիկ, որքան դուրեկան բան էր:

Վարդան: Ի՞նչը:

Վասակ: Չեր ամուսնական կապը:

Վարդան: Ես այդ չեմ հերքում:

Վասակ: Նա այնքան սրտառուչ, այնքան ուրախալի էր, որ ես չեմ կարող հաշտել ձեր ապահարզանի սարսափելի մտքի հետ... խայտառակութիւն և տնաքանդութիւն: Դա ինձ գժւացնում է, հասկացիր, այնպէս է գժւացնում, որ ես չըզիտեմ թէ ինչպիսի խելացնորութիւններ կարող եմ կատարել: (պատահում է քաւելիմակը եւ նստում):

Վարդան: (Մօտենում է նրան քաղցրաբար եւ զգացւած): Բաւական է, հանգստացիր: Մի այդպէս զրգուիր: Տեսնում եմ՝ դու էլ իմ բնաւորութիւնն ունես: Ես կըրցանկայի քեզ բաւականացած տեսնել: Այո՛, ես կըրցանկայի քեզ տեսնել հաշտւած, հանգստացած: Բայց ես ինչպէս անեմ: Նրա կոշտ, յանդուգն, վիրաւորական ոճի ից յետոյ, եթէ նա ինքը չըզիմէ ինձ, հաշտութիւնը անհնար է, անհաւատալի է: Խորազմտ եղիր:

Վասակ: (վնոդաբար): Եթէ այդպէս է, ես վերջին անգամ կըփորձեմ:

Վարդան: Դեղեցիկ: Ես կըթողնեմ քեզ նրա հետ:

Վասակ: Ո՛չ, մեծապատիւ պարոն, քեզ լաւ է մնալ:

Վարդան: Օ՛Ֆ (լուրթիւն: Յետոյ համաձայնելով): Քեզ բաւականելու համար, մնում եմ:

Վասակ: Հրամայիր որ նրան հրաւիրեն:

Վարդան: Դու ինքդ հրաւիրիր:

Վասակ: Միայն թէ գայ (գնում է դէպի աջու դուռը եւ կանչում): Տիկին Աննա, մի ըստէ այստեղ խնդրեմ գալ:

Ե Ր Ե Ի Ո Յ Թ VI

Վարդան, Վասակ եւ Աննա:

Աննա: Դուք այստեղ բարոյականութիւն էիր քարոզում, բայց այդ՝ խօսքերը քամու տալ է, գոնեա ինձ չամար: Իսկ ես ուրիշ խօսք ունիմ ասելու. այս մարդը շատ է հնազանդում ձեր համոզումներին:

Վասակ: (Սասիկ սարսափած նայում է նրա վրայ, կարծես խնդրում է չըմասնել նրան եւ լռել): Կամայ...

Աննա: Իսկ ես ոչ:

Վարդան: (Վասակին): Տեսնում ես, նա նորէն է սկսում:

Աննա: (ամուսնուն): Այո՛, սպասիր, թող նա գործ դնէ իր ճարտարախօսութիւնը, իր բոլոր դիւթականութիւնը, որ մեզ նորէն միացնէ: Սպասիր, մինչև որ նա հարկադրէ մեզ պաճուճապատանքների նման շարժել:

Վասակ: Ներեցէք, տիկին, ես ուրիշ նպատակ չունիմ, բացի բարի գործ կատարելուց...

Աննա: Չեր կնոջ հաշլին:

Վարդան (Վասակին): Ի՞նչպէս թէ քո կնոջ հաշլին:

Վասակ: Այո, նա ասում է, հասկանում ես... նա ուզում է ասել, թէ ես վախում եմ... որ ապահարգանք վատ օրինակ չըլինի կնոջս: համար: Բայց այդ բանի մէջ նա սխալուում է. Վարդանոյշը ամենապատական կինն է: Նրան չի կարելի մինչև անգամ թնգանօթի հարւածներով հեռացնել ինձանից:

Աննա: Ինչպէս իմ ամուսնուս ինձանից:

Վարդան: Ի՞նչ սխալուում ես, սիրելիս: Այժմեանից արդէն ես ամենաբախտաւոր մարդն եմ, որ դու ինքդ ազատում ես ինձ նեղութիւններէ:

Վասակ: (Երբեմն Վարդանին, երբեմն Աննային): Չափաւորիք ռոզ, Վարդան:

Աննա: Թո՛յլ տէք նրան իր խելքով շարժել:

Վասակ: Դա կոպտութիւն է, որ նա չէ զգում: (Երեւն էլ միասին գրգուսած գոռում են, աշխատելով մէկը միւսի ձայնը կտրել իրար են խառնում, նրանց ձեռքերը իրար են դիպչում, նրանք իրար հոռւում են այս ու այն կողմը):

Վարդան:

Եւ ինչո՞ւ, ինչո՞ւ համար ես պէտք է հարկադրեմ քեզ ինձ մօտ մնալ, երբ դու ինձ վրայ օձի, իժի տպաւորութիւն ես անում: Մի և նոյն ժամանակ դու ինձ ալանդակ ես թուում: Ալանդակ, որպէս մահացում ես: Մի՞թէ կարծում ես, թէ բացի քեզ էլ ուրիշ կնանիք չկան աշխարհիս երեսին: Մինչև անգամ, եթէ չըլինէին, մի՞թէ երևակայում ես թէ մի կնոջ համար ես կը տանեմ քո կոպտութիւնը, քո կապրիչները, քո ջղայինութիւնը, քո շարութիւնը, քո թոյնը, քո անազնութիւնը. ոչ, ես այդ չեմ տանիլ, ոչ, ոչ, ոչ... Ո՛հ...

Վասակ:

Ես լիովին վշտացած եմ այս երկու պատուար մարդկանց խելացնորութիւնից, երբ նրանք պարտաւոր են, գոնեա, չարգանքով վերաբերել իրար: Ես հասկանում եմ, որ դուք երկուսդ էլ շափաղանց զբոսնում եք և թող եմ տալիս, թէ ձեզ անհնար է ծայրայեղութեան շահանել: Բայց և այնպէս, չէ որ ամեն ինչի սահրան կայ, Տէր Աստուած: Խնդրում եմ, աղաչում եմ ձեզ, հրամայում եմ ձեզ լսել: Բաւական է, տիկին, Աննա: Բաւական է, Վարդան: Բաւական է, բաւական է, բաւական է, բաւական է, բաւական է... Ո՛հ...

Ա. Ե. Ե.:

Ես այլ ևս չեմ կարող տանել խելագարւած, ապուշացած, իկուր արձակուող մարդուն, որ չէ տեսնում, չէ հասկանում և երբէք ոչինչ չի հասկանալ, ինձ զրգուցրել է այդ յիմարը, նա տաղտկացրել է ինձ, կպշում է ինձ և խելագարութեան է ինձ հասցնում: Ես չեմ կարող այլ ևս նրա բարեսրտութեան մասին, նրա յիմարութիւններմասին լսել: Այլ ևս ոչինչ չեմ ուզում իմանալ: Ոչ, ոչ, ոչ, ոչ... Ո՛հ...

(Աննան եւ Վարդանը մեկէն հեռանում են մէկը միւսից սենեակի հակառակ կողմերը եւ նստում են մէկը միւսին քամակ դարձած: Վասակը հեռանում է բեմի խորքը, յետոյ վերադառնում է, վեր է առնում արտուր եւ նստում

է ամուսնիների մէջսեղը: Երկարատե լռութիւն):

Վասակ: (համարեա ինքն իրան): Եւ անոն ինչպէս ամեն բան կարգի բնկաւ: (Կրկին լռութիւն: Յետոյ կամաց կամաց վեր է կենում արոտից, մօտենում է Վարդանին եւ ցածր ձայնով ասում է նրան): Եթէ նա ինքը մօտենայ քեզ, ինչպէս դու ասում էիր, դու յիրաւի կըհամաձայն էիր հաշտել:

Վարդան: (մտայլ հնազանդութիւնով): Այ՛ն, կըհամաձայնէի:

Վասակ: Ուրեմն հանդարտ կաց եւ սպասիր: (Կոնկում է իր վերարկուն եւ վստահաբար մօտենում է Աննային: Յետոյ բարձրաձայն Վարդանին): Խնդրում եմ ականջ չդնել, ես պէտք է զազտնի մի քանի բան ասեմ քո ամուսնուն:

Վարդան: Ես բոլորովին ականջներս կըկալնեմ: (մասները կոխում է ականջների մէջ): Ահա՛ ձեզ:

Վասակ: (Աննային ցածր ձայնով): Գու ինձ համարձում ես այնպիսի մարդ, որ ընդունակ է իր երգումը կատարել:

Աննա: (Նոյնպէս ցածրաձայն): Այո, այո, ես քեզ ընդունակ եմ համարում... ամեն ինչի: Ասան, շուտ, ինչ բան է:

Վասակ: (Առաջւայ նման շատ ցածր եւ նեանաւոր ձայնով): Լաւ, լսիր ուրեմն: Երգում եմ քեզ...

Եթէ դու բաժանուես քո մարդուց ես էլ քեզանից կըհեռանամ: (Աննան սասիկ ցնցում է):

Վարդան: Գու արդէն ստացիր նրան:

Վասակ: Այ՛ն:

Վարդան: (ականջները կալած չէ լսում նրան):

Ասացիր դու նրան ուզածդ:

Վասակ: (Քղաւում է) Այ՛ն:

Վարդանը: (Քաց է անում ականջները եւ ձեռքերը ցած իջեցնում: Վասակը ձեռքերը կրծքի վրայ խաշած, սպասում է իր վերջին փորձի հետեանքին):

Աննա (խեղդելով իր կատաղութիւնը, Վասակի վրայ չարացած հայեացքներ ցցելով, իբար չափելով, արբունքները կծելով վեր է կենում եւ դանդաղ քայլերով օտենում է Վարդանին ետեւից. ձայնը կհրում է):

Վարդան: Ի՛նչ կայ:

Վասակ: (Մօտենում է Աննային եւ չափազանց քայքայ ձայնով, բայց սասիկ սպառնացող հայեացքով, որ հնազանդութիւն է պահանջում, ասում է): Լաւ է տիկին Աննա, բայց ամեն ինչ ցոյց է տալիս, որ դուք զգջում էք...

Աննան բռնում է նրա ձեռքը եւ սասիկ կմտնում է:

Վարդան: (Շուտ չեկած): Ես, իրաւն ստած, ոչինչ չեմ լսում:

Վասակ: (ցաւից այլանդակած դեմքով): Իսկ ես զգում եմ: Համարձակ եղէք, տիկին Աննա:

Աննա: (Սեղդուած իր ասեղուքիւնը գապելուց):

Վարդան... ես միտքս փոխեցի... մենք...

Վասակ: Գեղեցիկ:

Աննա: Մենք չենք բաժանուիլ:

Վարդան: (ուրախացած վեր է բռնում սեղից եւ գրկում է նրան): Ո՛հ, ես հիմա ամեն ինչ մոռանում եմ, ամեն ինչ ներում եմ: Դու կըտեսնես, կըտեսնես, թէ ինչպէս մենք բախտաւոր կըլինինք: Դու կըտեսնես, ես ինչպէս օրինակելի ամուսին կըլինիմ, կըտեսնես, որ... (յանկարծ փոխում է ձայնը եւ դիմում է Վասակին): Ի դէպ, դու այս ինչպէս արիւր:

Վասակ: Է՛, դրա մասին յետոյ... ես չեմ կարող քեզ ասել:

Աննա: (առանձին) Ի՛նչ փուշ կենդանին է:

Վարագոյր

« Ազգային գրադարան

NL0310461

7934

ԳԻՆՆ Է 15 ԿՈՂ.

85

Բ-99